

jének adja át oly czélből, hogy az erre vonatkozólag kiadott külön szabályzat alapján az állami ellenőrzést gyakorolhassa.

X. *A múzeumi szolgaszemélyzet.*

XI. *Fegyelmi szabályzat.*

(A nemzeti múzeum tisztviselőire és szolgálira vonatkozó fegyelmi eljárás külön szabályozás tárgyát képezi.)

XII. *Záradék.*

80. §.

Jelen szabályzat egy-egy példánya a Nemzeti Múzeum minden tisztviselőjének kiadatik, ezenkívül . . . a könyvtár használásáról szóló házirend . . . az olvasóteremben kifüggesztendő, a szolgaszemélyzet pedig a szabályzatnak rá vonatkozó részét egy-egy példányban megkapja.

A belépő tisztviselők mindegyikének e szabályzat egy-egy példánya, a szolgálknak pedig az e szabályzatban rájuk vonatkozó fejezet külön levonata, szolgálatba lépésök alkalmával azonnal kézbesítendő.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS
A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK
ÁLLAPOTÁRÓL.

1898 JÚLIUS 1-TŐL SZEPTEMBER 30-ÁIG.

I.

A *nyomtatványok osztályának* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2156 db., áthelyezés utján 15 db., ajándék utján 380 db., vétel utján 174 db., vagyis összesen 2725 db. nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezen kívül köteles példányok czimén a következő aprónyomtatványok érkeztek be: színlap 1072 db., falragasz 1003 db., zárszámadás és egyleti jelentés 462 db., halotti jelentés 510 db., alapszabály 141 db., műsor és meghívó 444 db., perirat 20 db., vegyes 905 db., összesen 4557 db.

Ajándékaikkal a következők járultak a könyvtár anyagának gyarapításához: A m. orsz. állatvédőegyesület (11 db.), az orsz. állatorvosi egyesület, az Athenaeum r.-t., Briquet C. M. Genfből, Budapest székesőváros, a budapesti tud. egyetem bölcsészeti kara (42 db.), Coe Charles C. Londonból, Donáth Gyula (14 db.), Fraknoi Vilmos, Franklin társulat (5. db.), Fejérpataky László (2 db.), a fiumei m. kir. tengerészeti akadémia, a frankfurti Rotschild-könyvtár, Gentili Pietro Rómából, Gladies Pál Győrből (41 db.), Goll János (20 db.), a göteborgi kir. tudományos tár-

sulat, Hampel József (8 db.), a m. heraldikai és genealogiai társaság, Hodinka Antal Bécsből, az egri joglyceum igazgatósága (3 db.), Kara Győző Aradról (2 db.), a képviselőház irodája (45 db.), Kerntler Ferencz, Körösi József (2 db.), Latinovics Géza, a Magyar Kereskedelmi Múzeum, a Magyarországi Kárpát-egyesület, Maros-Tordavármegye alispánja, a magyar méhészeti egyesület (4 db.), Müller D. H. és Schlosser J. Bécsből (2 db.), Veiger Sándor (2 db.), Oláh Gyula (2 db.), az osztrák kereskedelmi miniszterium, az osztrák cs. kir. statisztikai központ, Pongrácz Elemér, Püspöky Graczián, Róna Béla (13 db.), Schmidt Ferencz, Schulpe György Pozsonyból (6 db.), Sebetics Rajmund Bécsből, Sepsi-Szent-György városa, Sponer Andor Késmárkról, a Ludovika Akadémia Közlönyének szerkesztősége (22 db.), a m. kir. technológiai iparmúzeum közleményeinek szerkesztősége (22 db.), a Szűz Mária virágos kertjének szerkesztősége, az Erdélyi Múzeum szerkesztősége (4 db.), a Tanügyi Értesítő szerkesztősége Beszterczéről, a Vasárnapi Tanító szerkesztősége Hajdú-Böszörményből, az Építészeti Szemle szerkesztősége (4 db.), a Szent Család Kis Követe szerkesztősége (3 db.), a m. kir. szabadalmi hivatal (23 db.), Szódi S. Karczagról, Thúri József Kolozsvárról, Tóth Mike Kalocsáról (3 db.), az upsalai egyetemi könyvtár, az újvidéki Matica Srpske (14 db.), Varga Mihály Vácraól (7 db.), a Vörös-Kereszt-Egyesület, Zarándy Gáspár.

A vételre fordított összeg 305 frt 40 kr.

Nevezetesebb szerzemények: 1. Halotti temetéskorra való énekek. Debreczen, 1763. 2. Halotti temetéskorra való énekek. Brassó, 1733. 3. Hymnusok Adventre. Isteni ditsiretek. Soltárok. Buzgo Hala-Adazok. Sziderius János Catechismus. Kolozsvár, 1690. 4. Hymnusok. Isteni ditséreték Debreczen, 1723. 5. Soltárok. Kolozsvár, 1751.

A könyvtár helyiségeiben 1091 egyén 2789 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 352 egyén 563 kötetet használt.

A lefolyt évnegyedben 228 munka lett szakosztályozva, a melyekről összesen 313 czédula készítettett. Kötés alá készítettett 95 munka 168 kötetben. Megreklamáltatott 84 folyóirat, a melyek közül azonban mindezideig csak 33-at tudunk részben vagy egészen kiegészíteni, azon előzékeny készség segítségével, a melylyel az egyes általunk e célból megkeresett szerkesztőségek a hiányzó számokat könyvtárunknak szivesek voltak megküldeni.

Az 1897. XLI. t.-czikk értelmében a Magy. Nemzeti Múzeumhoz beérkezett köteles példányok átvétele és kezelése körül a III. évnegyedben valamivel kevesebb volt az egyes nyomdák tájékozatlansága által okozott zavar és nehézség mint a megelőzőben. Még ugyanis az első évnegyedből összesen, 320 nyomdától kellett részint egyes elmaradt köteles példányokat, részint a hiányosan

vagy hibásan beérkezett nyomdatermék kimutatásokat megreklamálnunk, addig a múlt negyedévben csak 190 esetben voltunk kénytelenek hasonló célból eljárni. A reklamálások eredménye is kedvezőbb az utóbbi három hónapról, a mennyiben az első alkalommal megreklamált 320 nyomda közül 164 nem vette egyáltalában figyelembe felszólalásunkat, a III. negyedre eső 190 reklamáció közül pedig csak 79 esetben nem volt felszólításunknak eredménye. A tömeges reklamálás, a nyomdák kitanítása és folytonos utbaigazítása a köteles példányok beküldése körül követhető törvényszabta eljárásra nézve, oly sok időt vett igénybe ebben a negyedévben is, hogy az összes beérkezett nyomdatermek átvétele megtörtént ugyan, azonban egy harmadrésze körülbelül már nem volt bevezethető a növedéknaplóba, a bibliografiai leírás mellett tervezett könyvtári cédulázásra pedig még gondolni sem lehetett.

Ebben a negyedévben készült el a nyomdák törzskönyvének összeállítása is, a melynek adatai a következő érdekes dolgokról tanuskodnak. Fővárosi nyomda van összesen 166; ezek között 16 van olyan, a melyet a székesfőváros polgármesteri hivatala mindezeideig nem jelentett be a Magyar Nemzeti Múzeumnál. A 166 nyomda közül 78 semmiféle nyomdatermék nem szolgáltatott be. A vidéken összesen 557 nyomdáról tudunk, a melyek közül 6-ot nem jelentettek be az ezzel megbízott vármegyei és városi hatóságok. Az 557 nyomda közül 244 semmiféle köteles példányt nem küldött be. E szerint a nyomdáknak majdnem fele egyáltalában semmiféle oly nyomtatványokat nem készítene, a melyek mint köteles példányok az 1897 XLI. t.-cz. értelmében a M. Nemzeti Múzeumhoz beszolgáltatandók lennének.

II.

A *kézirattár* a lefolyt évnegyedben 47 db. kézirattal és 7 irodalmi levéllel összesen 54 darabbal gyarapodott. Ebből 10 kézirathoz és 5 irodalmi levélhez ajándékozás, 37 kézirathoz és 2 irodalmi levélhez pedig vásárlás útján jutottunk. Ajándékaikkal Hampelné Pulszky Polixéna, Hintz Emil, Tóth Kázmér, Kéry Gyula és özv. Ferenczy Károlyné gazdagították gyűjteményünket. Vásárlásra 33 forint és 700 марка fordított.

Szerzeményeink közül fölemlítésre különösen méltók Pulszky Ferenczné Walther Therése naplója, továbbá a Gerzon Adalbert-féle gyűjtemény, mely a pesti egyetemen a múlt század végén működött tanárok egy részének előadásait tartalmazza. Ompolyi Mátray Ernő irodalmi hagyatékából különösen a Virág Benedek kéziratai igen becsesek, valamint Munkácsy Mihálynak egy újabb keletű levele is nagyon értékes gyarapodása az irodalmi levelek gyűjteményének. Legdrágább szerzeményünk a Missale Secundum

Chorum Ecclesiae Strigoniensis cz. XV. sz. díszes kódex, a melyet Rosenthal J. müncheni antiquártól 700 márkáért vett meg a könyvtár.

37 kutató 96 kéziratot és 57 irodalmi levelet használt.

Az évnegyed gyarapodása földolgoztatott 45 czédulát eredményezve, ezenkívül tovább haladt az irodalmi levelek földolgozása, úgy hogy ez idő szerint 4777 irodalmi levél van beosztva az új gyűjteménybe, melynek 1877 czédula felel meg. Kötés alá az elmúlt évnegyedben 25 db. kézirat került.

III.

A *hírlaposztály* gyarapodása: köteles példányból 102 új hírlap és 14,215 szám.

A könyvtár helyiségében 315 olvasó 744 kötetet, házon kívül 4 olvasó 7 kötetet, összesen: 319 olvasó 751 kötet hírlapot használt.

a) Czéduláztatott 66 hírlap és 395 évfolyam; *b)* átnézetett a kötés alá adott 217 kötet hírlap; *c)* reklamaczionális levél (1897 hírlapszámokért) 102 iratott, kértünk 484 számot: eddig beérkezett 80 szám; *d)* kötés alá adatott 217 kötet hírlap; beérkezett a könyvkötőtől 485 kötet; ezért kifizettetett 792 frt 48 kr. *e)* a m. tudom. akadémiától átengedett nagymennyiségű hírlappéldányokból a számok kiválogatása folyik; *f)* A köteles példányok beérkezésük szerint csomagonként, a nyomdász nevével, a hírlap címe és számaival együtt a gyarapodási könyvbe beirattak; a nyilvántartási lapokra pedig a gyarapodási könyv folyószáma és a beérkezett hírlapok száma rávezettetett.

IV.

A *levéltári osztály* ajándék útján (özv. Ferenczy Jánosné, Hosszu Róza, Mikri János és Szalay Imre ajándékából) 89 darabbal, vétel útján (196 frt. 50 kr. értékben) 125 darabbal, összesen 214 darabbal gyarapodott.

Az új gyarapodásból kiemelendő egy Kende Samu bécsi antiquártól megvásárolt 119 dbból álló gyűjtemény, mely több czimeres levelen, köztük egy II. Ulászló-korabelin kívül 17 mohácsi vész előtti oklevelet tartalmaz; ezek között 11 db. az uzoni Béli családra vonatkozik; továbbá néhány 1848/49-iki kiáltvány és Deák Ferencz két levele 1871-ből. Nemesi irataink gyűjteménye a következő 6 dbbal gyarapodott: 1514 január 4. Buda. Frankowczi Paulik Bertalan czimeres levele II. Ulászlótól. 2. 1623. Rácz Pál II. Ferdinándtól nyert czimeres levelének töredéke. 3. 1634 május 8. Bécs. Vicenzi Miklós czimereslevele II. Ferdinándtól. 4. 1659 október 14. Pozsony. Gáspárdy Lukács czimereslevele I. Lipóttól, az esztergomi káptalan 1737 október 18-iki

áíratában. 5. 1714 január 12. Bécs. Magdics Péter czimereslevele. Károlytól. 6. 1753 május 2. Bécs. Báró Toussainet Ferencz József erdélyi indigenatusi oklevele Mária Teréziától.

A lefolyt évnegyedben 49 kutató 13,132 iratot, 35 pecsétmásoiatot, összesen, 13,167 dbot használt, kikölcsönöztetett 9 térítvényen 36 irat és 8 pecsétmásoiat, összesen 44 db.

Az évnegyed szerzeményein kívül feldolgoztatott és össze-számítás alatt áll a Szendrei Jánostól megvásárolt gyűjtemény. A gróf Teleki család nagy-zabláti levéltára, mely 2 db. XIV., 13 db. XV., 10 db. XVI. századi mohácsi vész előtti eredeti oklevelet, 8 db. másoiatot, 273 db. XVI. századi m. v. utáni, 2387 db. XVII., 10,532 db. XVIII., 220 db. XIX. századi iratot, 20 db. genealogiát, 15 db. rajzot, 133 db. levéltári lajstromot, összesen 13,623 darabot foglal magában végleg rendezve, felállítatott. A már régebben rendezett családi letétemények közül a gróf Bethlen és a Motesiczky családok levéltárai a földszinti helyiségben lettek újból fölállítva. Rendezés alatt állanak a báró Balassa, a Bugarin-Horváth, Mel-czer, báró Radák és Török családok levéltárai, valamint a gróf Széchenyi család levéltárának újkori, lajstromozatlanul átvett része.

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA 1897-BEN.

Az Erdélyi Múzeum-egylet könyvtára 1897. évi állapotáról Dr. *Ferenczi Zoltán* igazgató a következő jelentést terjesztette az egyesület évi közgyűlése elé:

I. Az 1897-ik évben a könyvtár gyarapodott vétel útján 345, ajándékban 560, köteles példányban 298, összesen tehát 1203 kö-tettel és fűzettel, melyek az erre készült szerzemény-könyvbe, mint alaplettárba, be vannak jegyezve. Könyveket adományoztak könyvtárunknak: a vallás- és közoktatásügyi miniszterium, a kolozsvári m. kir. tud.-egyetem, dr. Gyalui Farkas úr, m. tud. akadémia, Bölöny József úr, br. Bánffy Dánielné ő excja, Merza Gyula úr, Heringh Sándor úr, Kolozsvár város tanácsa, Orsz. képviselőház, N.-Körös tanácsa, a kalocsai érsekség, Nemzeti a Múzeum igazgató-sága, Hevesvármegye, Erdélyi Béla úr, König H. W. úr, Herberger Béla úr, Nagy Mór úr, a földmivélésügyi miniszterium, a kereske-delemügyi miniszterium, Márki Sándor úr. Alsófehérvármegye alisp. hiv., dr. Bayer József úr, dr. Kanitz Ágost úr nevében fia Kanitz Aris-tides úr, Téglás Gábor úr, az egyetemi könyvtár (Budapest), a honvé-delmi miniszterium, Kaliáni Ádám úr, Czerny Antal úr, dr. Ferenczi Zoltán úr, br. Radák Ádám úr, az orsz. statisztikai hivatal, Simon Gábor úr, Kolosváry Bálint úr, Issekutz Gyula dr. úr, Nagy Sán-dor úr, Csongrádvárm. alisp. hivatala, Pisztóry Zoltán úr, dr. Rónai